

Гашенко К.І.,
викладач кафедри хореографії
ВП «МФ КНУКіМ»,
м. Миколаїв

ПОСТМОДЕРНІЗМ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ КІНЦЯ ХХ СТОЛІТТЯ

Поняття постмодернізму було введено у вжиток мистецтвознавцями и культурологами для позначення особливого західного мистецтва останніх десятиліть ХХ ст. Епоха постмодернізму стала бачити новий історичний етап, що прийшов на зміну епосі модернізму, який охоплює розвиток художньої культури з кінця ХІХ ст. до післявоєнній годині. Звернення до поняття постмодернізму спирається на припущені, що після війни в західному мистецтві з'явилися нові віяння, що не вкладаються в рамки модернізму, а того його години минувші. Але приставка «пост» означає те, що постмодернізм хронологічно виникає після модернізму, і сама по собі ще нічого не говорить. Щоб відповісти на останнє запитання, теоретики стали шукати особливості, що відрізняють постмодерністське мистецтво від модерністського та ін. Прагнення вразити публіку було звернення до таких тем, як безглуздість буття, хвороба, каліцтво, смерть.

Народження нового стилю нерідко має епатажний характер и починається зі скандалом. Тому деякі мистецтвознавці не безпідставно вважають, що епоха модернізму продовжується і постмодернізм треба розглядати як етап всередині модернізму («пізній модернізм»).

Прихильники подивившись на постмодернізм як на нову епоху в художній культурі намагаються вказати на нові віяння, які вперше з'явилися в мистецтві повоєнного часу та яких не знало мистецтво модернізму.

До ознак постмодернізму відносять:

- воскресіння традицій художньої класики, включення елементів великих стилів минулого в нові форми мистецтва;
- іронічну інтонацію, змішання фактографічності з гротеском, раціонального, серйозно піднесеного з ірраціональним, ігровим, жартівливим;
- орієнтацію мистецтва естетичних і етичних вимог до мистецтва (краса, гармонія, розум).

Мистецтво епохи модернізму надзвичайно різноманітне та багато стильне:

- протиставлення мистецтва минулого, пошук новизни, в якому можуть і навіть повинні бути відкинуті будь-які художні канони, які стримують свободу пошука;
- відмова від принципу наслідування, згідно з яким мистецтво зобов'язане відображати, копіювати дійсність;

- прагнення не до відбиття реального світу, а до створення силою уявлення та таланту свого світу, який може мати мало спільного з реальним;
- заперечення традицій одночасно і на масу, і на еліту;
- створення його нових форм мистецтва, видів та жанрів, розширення між мистецтвами (Наприклад, створення художніх композицій з реальних предметів і елементів пейзажу - хепенінг, інвайронмент, ленд-арт та ін.).

До того ж далеко не всі твори, що вважаються постмодерністськими, відрізняються зазначеним новаторством. І нарешті, перелік ознакою постмодернізму зовсім не користується однотайно визнанням. Різні автори дають абсолютно різні його характеристики.

Проте існування постмодернізму як феномена культури кінця ХХ ст. є фактом. Його теоретики, так чи інакше формулюючи його специфіку, породжують тим самим текстом, які є феноменами культури. А коли їх опису постмодернізму задають принципи та умови, які приймають інші автори, з'являється безліч постмодерністських творів, створення у відповідності з цими описами. Так виникає культурна реальність, що стає об'єктом дослідження і дає підставу для висновків про специфіку постмодернізму.

Висловлюються дві протилежні думки про майбутнє постмодернізму. Одні вважають його минулим явищем, яке увійшло в моду на деяку годину і нині вже починає сходити з історичної сцени, інші, навпаки, стверджують, що постмодернізм відкриває принципова нова історична епоха в розвитку не тільки західного мистецтва і філософії, але і всієї людської культури взагалі. Яка буде його участь - покаже ХХІ ст.

Діалогічність як головна ознака культури постмодернізму в цілому виявляється:

- у культурі - побутова, масова культура, реклама, засоби масової комунікації з орієнтацією на певного адресата і так далі;
- у літературі - популярність деяких художніх прийомів, у тому числі активне використання алюзій, рімейки, інтертекстуальність;
- у мовознавстві - зміна у ХХ столітті декількох парадигм з їх специфічними домінантами: системно-структурна парадигма, функціональна, комунікативна;
- а також в інших гуманітарних науках.

Постмодернізм є реакцією на ситуацію. В культурі - атмосфера засилля духу позитивізму, в науці, філософії, мистецтві, пізніше виникла необхідність побудови нової раціональності і нової чуттєвості, а так само радикальної реконструкції свідомості та культури в цілому, бо колишні форми були не в змозі відобразити.

Постмодернізм «відмовляється від дидактично-профетичних оцінок мистецтва, що багато в чому пов'язано з новим відношенням до масової культури, а також до тих естетичних феноменів, які раніше вважалися периферійними. Антитези – високе масове мистецтво, наукова повсякденна

свідомість теж не сприймаються естетикою постмодернізму як актуальні» [1, с. 114].

Для філософії і науки другої половини ХХ століття характерно створення моделі нелінійного, незбагненого світу. Основною рисою такої моделі світу стає множинність. Саме в епоху постмодернізму стали популярні ідеї про множинність простору і відносності часу, правда, ідеї множинності і відносності поширилися також на сферу духовну (істина, добро), і на область гуманітарних наук, літературу, музику, хореографію.

Якщо в літературі постмодерністка тенденція множинності і відносності реальності проявилася в появі полісемічності моделі тексту, в якій руйнується лінійність оповіді, то в хореографії активно стали використовуватися принципи розвитку, композиційної побудови, запозичені з інших жанрів мистецтв. Наприклад, з музики - поліфонію, принципи симфонічної драматургії, зі сфери кіно - монтаж, крупний план, зі скульптури - позировки, образність і так далі.

Хореографія епохи постмодернізму активно використовує принцип інтертекстуальності, тобто цитування сюжетів, стилів, хореографічних прийомів минулих епох і обігравання їх у новому контексті своїх творів. Твір мистецтва постмодернізму набуває, свого роду, інтелектуальний діалог з образами культури минулих століть. Твір мистецтва постмодернізму, в тому числі і хореографічний, спрямований на гру з глядачем, до активної співтворчості з ним. Глядач повинен стати співавтором, повинен вміти додумувати й ідею твору та його основний сенс самостійно. Можна зробити висновок, що постмодерністській твір мистецтва діалогічний за своєю природою.

«Постмодернизм, как синтез возврата к прошлому и движения вперед, закладывает новую художественную традицию, возникшую из модернизма, но дистанцирующуюся от позднего модернизма. Возрождая в контексте мировой цивилизации два прошлых — отдаленное и ближайшее, постмодернизм актуализирует их с помощью такого допинга, как адреналин эксперимента» [2].

Один з ідеологів постмодернізму Ролан Барт писав : «Интертекстуальность не может быть сведена к проблеме источников и влияний; она представляет собой общее поле анонимных формул, происхождение которых редко можно обнаружить, бессознательных или автоматических цитаций, даваемых без кавычек» [3].

У кінці ХХ століття досягнуто таке різноманіття образів, ідей, сюжетів світової художньої культури, що можна звертаючись до них як до дорогоцінним фрагментам єдиної мозаїки символів культури, використовувати їх, пародіювати, переставляти, створюючи свій, неповторний візерунок художнього твору, в тому числі и балетного спектаклю.

Підводячи підсумки, можна сказати, що постмодернізм багато в чому визначив атмосферу культури кінця ХХ - початку ХХІ століть, і це призвело до кардинального перегляду класичної моделі культури. Опорні вузли цієї моделі -

раціональність, системність, цілісність, універсальність. Всю сучасну культуру можна назвати постмодерністською, так як їй притаманне постмодерністське сприйняття світу, яка прагне об'єднати не об'єднуване, зближувати непорівнянне, прийняти весь світ з усіма його недоліками, з різного роду відхиленнями, що ламають уявлення про дійсність.

Список використаних джерел:

1. Лиотар Состояние постмодерна / [пер.сфранц.Н.А. Шматко]/Лиотар, Институтэкспериментальнойсоциологии. - М. : АЛЕТЕЙЯ, 1998. - 216 с.
2. Маньковская Н. Б. Эстетикапостмодернизма/ Н. Б. Маньковская. - СПб.: Алетейя, 2000г. - 347 с. - (серия "Gallicinium").
3. Барт Р. Критика и истина / пер. Г. К. Косикова/ Р. Барт // Зарубежнаяэстетика и теориялитературы XIX—XX вв.: Трактаты, статьи, эссе. — М.: МГУ, 1987. - С. 349-387.

Голенко І. О.,
завідуюча відділом
інформаційних технологій
та електронних ресурсів
Миколаївської обласної бібліотеки для дітей
ім. В. О. Лягіна,
м.Миколаїв

ВЕБ-ПРОСТІР СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ В ЗАЛУЧЕННІ ДИТИНИ ДО ЧИТАННЯ

Відома українська письменниця Оксана Забужко якось зазначила, що виросло нове покоління, яке не застало навколо себе книг, якщо їх не було в домашній бібліотеці, не читали мама і тато.

У кращому випадку молоді українці передивляються інтернет-матеріали, втім це, скоріше, лише втамування інформаційного голоду. Надрукована книга, за словами письменниці, на людину діє зовсім інакше, ніж інформація, отримана з онлайн-сфери.

Все частіше постає питання, як сьогодні можна популяризувати книжки та читання. Адже сучасний підліток, перш за все, споживач комп'ютерних продуктів, особистість, орієнтована на сприйняття віртуальної, а не вербальної інформації. Саме тому сучасні бібліотеки створюють, постійно змінюють та активно підтримують своє віртуальне читацьке середовище з форумами, блогами, сторінками бібліотек у соціальних мережах.

І, звісно, найбільш цікаве і повне знайомство віртуальних користувачів з фондом окремо взятої книгозбірні відбувається через віртуальні книжкові виставки.